

dego który prowadzi handel na metale drogie, poznać stosunek jaki zachodzi między złotem a srebrem wszystkich krajów.

Albowiem, jakto dopiero widzieliśmy, tenże sam kilogram złota, wart jest kilogramów 16 srebra np. w Hiszpanji a 13 tylko w Berlinie, a zatem korzystniej jest dla mnie być zapłaconym srebrem w Hiszpanji a złotem w Prusach, ponieważ za 16 kilogram: srebra odebranego w Hiszpanji mogę nabyć w Prusach 1 kilogram, więcej 230 gramów złota, a za jeden kilogram złota odebrany w Prusach otrzymam przeciwnie 16 kilogr: srebra w Hiszpanji.

*Nazwiska i podziały nowych miar i wag.
Miary linijne czyli długości.*

5. Metr jest główną jednością linijną i równa się 3, ^{stóp}0784440.

Jednostka z dziesięciu metrów nazywa się	<i>décamètre.</i>
Jednostka z 100	<i>hectomètre.</i>
Jednostka z 1000	<i>kilomètre.</i>
Jednostka z 10000	<i>myriamètre.</i>
Jednostka 1	<i>mètre.</i>
Jednostka 10 razy mniejsza	<i>decimètre.</i>
Jednostka 100	<i>centimètre.</i>
Jednostka 1000	<i>milimètre.</i>

UWAGA. Obwód ziemi wynosi 9000 mil zwyczajnych francuzkich nowych (*lieues*), których idzie 25 na stopień; a ponieważ *mètre* jest dziesięcio-miljonową częścią czwartej części południka ziemskiego, ztąd wypada że obwód ziemi ma w sobie 4,000 myrjametrów, a témsamém że 4 myrjametry równają się 2 *lieues* i 1; z których 25 idzie na stopień. Mila francuz-

ka zwyczajna jest większa od mili pocztowej. Mila pocztowa równa się 2000 sążni dawnych, a mila których 25 na stopień, równa się 2280 sążniom $\frac{1}{2}$; a mila których 20 na stopień, inaczéj. mila morska ma w sobie 2850,41 sążni (toise).

6. Porównanie dawnych miar z nowemi.

1 Mètre = 443, ^{lin}296 albo . . . = 0,513074 toises

1 Toise = $\frac{1000000}{513074}$ zamieniwszy ten ułamek na dziesiętny = 1, ^{metr}94904

1 pied (stopa) = $\frac{1}{6}$ toise (sążnia) = $\frac{1}{6}$ części 1, ^m94904 = 0, ^m32484

1 pource (cal) = $\frac{1}{12}$ pied = $\frac{1}{12}$ części 0, ^m32484 albo = 0, ^m02707

1 ligne (linja) = $\frac{1}{12}$ części cala = $\frac{1}{12}$ części 0, ^m02707 = 0, ^m00226

Mając takową tabliczkę przed oczyma nie łatwiejszego jak zamieniać miary dawne na nowe lub odwrotnie.

I tak: chcąc 50 T, 4 p. 6 pources, 3 li: zamienić na nowe miary, działam jak następuje:

50 toises (sążni) = 1, ^m94904 \times 50 = 97, ^m45200

4 peds (stóp) = 0, ^m32484 \times 4 = 1, ^m29936

6 pources (cali) = 0, ^m02707 \times 6 = 0, ^m16242

3 lignes (linji) = 0, 00226 \times 3 = 0, 00678

50 sążni, 4 stóp, 6 cali, 3 lin., czynią więc 98, 91056

Ten sam przykład i jemu podobne można jeszcze rozwiązać za pomocą prawideł na działania z liczbami wielorakiemi.

Jakoż mnożąc 50 sąż: 4 stóp, 6 cali, 3 linji, przez wartość jednego sążnia, to jest przez 1, ^m94904 otrzymamy 98, ^m91056.

Aby zamienić pewną liczbę miar nowych np. 84, ^m354 na sążnie dawnej miary, wypada podzielić daną ilość np. 84, ^m354 przez wartość jednego sążnia wyrażoną w metrach to jest: przez 1, ^m949 czyli $\frac{84, \sup{m} 354}{1, \sup{m} 949} =$ Odpo. 43 sąż., 1 stóp., 8 cal., 2 $\frac{1}{2}$ lin.